

Statens vegvesen

Likelydende brev
Se vedlagt liste

Behandlende enhet:	Saksbehandler/telefon:	Vår referanse:	Deres referanse:	Vår dato:
Vegdirektoratet	Victoria Christine Tvenge / 22073471	15/257542-6		12.04.2016

Høring – endringer av vegtrafikkloven § 24

Vegdirektoratet sender på vegne av Samferdselsdepartementet forslag til endring i lov av 18. juni 1965 nr. 4 om vegtrafikk (vegtrafikkloven) § 24 på høring. Forslaget innebærer at det tas inn en klar hjemmel i vegtrafikkloven for å kunne forskriftsfeste at kandidater som blir tatt i fusk til førerprøven må vente en viss tid før de kan gå opp til ny prøve. Det samme foreslås for prøve med sikte på utrykningskompetansebevis og yrkessjåførbevis.

Kandidater som ikke består førerprøven blir i dag ilagt en karantene på henholdsvis 2 uker for teoriprøven og 4 uker for praktisk prøve. Kandidater som blir tatt i fusk får samme karantene. Det er behov for en vesentlig lengre karantene ved fusk. Det foreslås derfor en hjemmel for å innføre karantene på inntil ett år i slike saker. Tilsvarende regler foreslås ved utrykningsprøve og ved prøve for yrkessjåførkompetanse.

Intensjonen med forslaget er at karantenen skal virke forebyggende og avvergende, så kandidaten velger å gjennomføre nødvendig opplæring for å bestå prøven, i stedet for å fuske ved å bruke ulovlig hjelpemidler. Kandidater som erverver førerkort eller kompetansebevis ved å fuske kan utgjøre en betydelig trafikkfare.

Vi har ikke justert forslaget etter Prop. 62 L (2015–2016) Endringer i forvaltningsloven mv. (administrative sanksjoner mv.). Det er vanskelig å ta stilling til hvilken betydning den vil ha for karantene ved fusk, herunder spørsmålet om dobbeltstraff. Vi vil utrede dette nærmere under forskriftsarbeidet. Da vet vi også hvordan det har gått med Prop. 62 L (2015–2016).

Høringsdokumentene

Følgende vedlegg til høringsbrevet er kun tilgjengelig på våre nettsider «www.vegvesen.no» under «Offentlige høring».

- Vedlegg 1: Høringsnotat med forslaget og bakgrunnen for forslaget
- Vedlegg 2: Liste over høringsinstanser

Postadresse
Statens vegvesen
Vegdirektoratet
Postboks 8142 Dep
0033 OSLO

Telefon: 02030
firmapost@vegvesen.no
Org.nr: 971032081

Kontoradresse
Brynsengfare 6A
0667 OSLO

Fakturaadresse
Statens vegvesen
Landsdekkende regnskap
9815 Vadsø

Høringsfrist

Vi ber om at eventuelle høringsinnspill sendes per post til Statens vegvesen, Vegdirektoratet, Trafikant- og kjøretøyavdelingen, postboks 8142 Dep, 0033 Oslo eller ved hjelp av linken «Send inn høringsinnspill» under høringen på vegvesen.no innen 13. Juli 2016.

Det kan ikke påregnes at høringsinnspill som kommer inn etter høringsfristen blir tatt i betraktning.

Dersom noen av høringsinstansene oppdager at vi har uteglemt noen de mener burde stått på høringslisten, er vi takknemlige for å bli gjort oppmerksom på dette.

Vegdirektoratet vil oppsummere høringsuttalelsene og oversende saken til videre behandling i Samferdselsdepartementet.

Trafikantseksjonen
Med hilsen

Bodil Rønning Dreyer
direktør

Bente Skjetne

Se vedlagt liste

Kopi
Samferdselsdepartementet, Postboks 8010 Dep, 0030 OSLO

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen håndskrevne signaturer.

Statens vegvesen

12. april. 2014

Høringsnotat – forslag til endring i vegtrafikkloven av 18. juni 1965.

1. Forslagets hovedinnhold

Vegdirektoratet foreslår endringer i vegtrafikkloven § 24, slik at det blir en klar hjemmel for å forskriftsfeste at kandidater som blir tatt i fusk til førerprøven eller forsøk på fusk til førerprøven må vente en viss tid før de kan gå opp til ny prøve. Tilsvarende hjemmel foreslås for fusk til prøver som gir kompetansebevis for å kjøre utrykningskjøretøy og yrkessjåførbevis. De nærmere regler fastsettes gjennom forskrift, derfor medfører ikke lovendringen alene endringer i rettigheter og plikter.

Ventetiden frem til ny prøve kan avlegges, kalles i den videre fremstilling ”karantene”.

Karantene ved stryk er allerede tatt inn i trafikkopplæringsforskriften, utrykningsforskriften og yrkessjåførforskriften. En slik karantene anses hjemlet med dagens formulering i vegtrafikkloven, men av hensyn til sammenhengen mener vi det er hensiktsmessig å presisere også denne hjemmelen i vegtrafikkloven, gitt at det innføres en hjemmel for karantene ved fusk.

Vi vil her primært omtale forslaget knyttet til karantene for fusk, da det er dette forslaget som vil gi hjemmel for å fastsette en realitetsendring. Videre vil vi fortrinnsvis omtale førerprøve, da vi har vesentlig flere slike prøver enn prøver for utrykningskompetanse og yrkessjåførbevis, men omtalen vil i stor grad gjelde også for de to sistnevnte gruppene.

Formålet med endringen er å redusere omfanget av fusk til nevnte prøver. Fusk som ikke oppdages, medfører at ukvalifiserte førere kommer ut i trafikken. Disse førerne vil ofte utgjøre en betydelig fare for trafikksikkerheten. En lang karantene antas å virke avskrekkende for den som vurderer å fuske.

Karantenetiden vil gi kandidaten god tid til å forberede seg til neste prøve, slik at vedkommende kan bli i stand til å gjennomføre og bestå prøven på egen hånd.

Karantenen er således ment å ha avvergende og forebyggende karakter. Siden relativt mange kandidater betaler for ulovlig hjelp til prøvene, vil karantenen også kunne ha kriminalitetsforebyggende effekt. Vi antar at den vil oppfattes som en rettferdig ordning.

Postadresse
Statens vegvesen
Vegdirektoratet
Postboks 8142 Dep
0033 Oslo

Telefon: 02030
Telefaks: 22 07 37 68
firmapost@vegvesen.no
Orq.nr: 971032081

Kontoradresse
Brynsengfare 6A
0667 OSLO

Fakturaadresse
Statens vegvesen
Regnskap
Båtsfjordveien 18
9815 VADSØ
Telefon: 78 94 15 50
Telefaks: 78 95 33 52

Vi foreslår at hjemmelen i vegtrafikkloven setter en øvre grense for lengden på karantenen på ett år. Karantenen er ikke ment å utelukke anmeldelse av kandidaten, men den samlede reaksjon må være rimelig ifht bruddet.

Videre foreslår vi at karantenen i den enkelte sak, fastsettes som en administrativ reaksjon, gjennom enkeltvedtak, med vanlig klagerett og mulighet for å prøve saken for domstolene.

Spørsmålet om karantene ved fusk til førerprøven var på høring i 2008 som forslag til en endring i trafikkopplæringsforskriften. Det var ingen innvendinger til innføring av en slik reaksjon. Som varslet i høringen i 2008, har vi i ettertid vurdert spørsmålet om hjemmel grundigere. Vi har da kommet til at vi ønsker en klar hjemmel for en slik karantene i vegtrafikkloven. En slik hjemmel bør da også omfatte fusk ved prøver for utrykning og yrkessjåfør.

2. Bakgrunnen for lovforslaget

I 2014 ble det avlagt totalt i overkant av 185400 teoretiske førerprøver og i overkant av 127500 praktiske førerprøver. Forskjellen i antall skyldes i hovedsak at flere består praktisk prøve på første forsøk, men også i en viss grad at det i enkelte klasser kun er teoretisk prøve.

Når det gjelder utrykning ble det avlagt ca 1800 prøver, hvorav ca halvparten teoretiske og halvparten praktiske prøver.

Kravene til yrkessjåførutdanning er, i tillegg til opplæring, kun en teoretisk prøve. Det ble gjennomført ca 3800 av disse.

2.1 Karantene ved stryk

Karantene ved stryk til førerprøven ble innført i 2004 og står i trafikkopplæringsforskriften § 29-1 tredje ledd. Begrunnelsen for innføring av karantenen var fortrinnsvis at kandidatene skulle ha tid frem til neste prøve, så de skulle være bedre forberedt før ny prøve avlegges. Det er uheldig om en kandidat som har strøket skulle kunne ta ny prøve samme eller påfølgende dag, dvs uten å ha hatt reell mulighet til å bedre sin kompetanse. Karantenen for stryk har dermed nær sammenheng med opplæringskrav og kandidatens trafikale kvalifikasjoner. Vi mener denne reguleringen ligger klart innenfor dagens hjemmel i vegtrafikkloven, men ønsker som nevnt innledningsvis å ha en klar hjemmel også for karantene ved stryk, gitt at det blir en hjemmel for karantene ved fusk.

Siden karantene ved stryk kan medføre at kandidatene stiller bedre forberedt, kan karantenen også ha gunstig effekt på ventetider ved praktisk prøve.

For yrkessjåfør reguleres karantene ved stryk i yrkessjåførforskriften § 17. Tilsvarende regulering står i utrykningsforskriften §§ 30 og 31. Begrunnelsene for karantene er de samme.

2.2 Karantene ved fusk

2.2.1 Førerprøven

Statens vegvesen har i den senere tid avdekket relativt mange tilfeller av fusk ved førerprøven. Det er primært fusk ved teoretisk prøve i klasse B (vanlig personbil). Det er flere former for fusk; alt fra de tradisjonelle fuskemetodene som jukselapp, til mer organisert kriminalitet, slik som bruk av stand-in og bruk av avanserte elektroniske hjelpemidler. Også til praktisk prøve er det avdekket bruk av stand-in. Når fusk oppdages, blir prøveresultatet satt til stryk, og kandidaten får dermed fire uker karantene ved praktisk prøve og to uker ved teoretisk prøve.

Det virker som om det har vært en betydelig økning i de mer avanserte formene for fusk og at dette etter hvert har spredd seg til store deler av landet. Mye tyder på at det finnes medhjelpere som driver nærmest profesjonelt. De kandidatene som er med på slik fusk, melder seg gjerne opp til prøven et annet sted enn der de bor. Er det snakk om å bruke en stand-in, blir kandidatens identitetskort overlevert til medhjelperen, bildet blir så ofte gjort noe utydelig, så det skal bli vanskeligere for vegvesenet å avdekke at det er feil person som møter opp. Er det elektroniske hjelpemidler som skal benyttes, møter kandidaten opp på avtalt sted, får utlevert utstyret, går inn til prøven, får hjelp via det elektroniske utstyret og returnerer til avtalt sted der utstyret leveres tilbake. I begge tilfeller betaler kandidaten flere tusen kroner til medhjelperen.

Når fusk ikke blir oppdaget, får vi personer ut i trafikken som ikke/knapt kan trafikkregler, ikke forstår betydningen av skilt osv. Er det fusk til praktisk prøve, vil også de praktiske kjøreferdighetene kunne være svært dårlige.

Det er grunn til å tro at kandidater som er med på slik fusk ofte har hatt kontakt med ”svarte trafikkskoler” dvs personer som tilbyr trafikkopplæring på ulovlig vis; uten ansettelse på en godkjent trafikkskole, og normalt uten trafikklærerutdanning.

Selv om fusk i de fleste tilfellene vil kunne anmeldes, kan dette være en for alvorlig reaksjon overfor kandidaten. Uansett vil neppe politiet ha ressurser til å følge opp en hver form for fusk som avdekkes. Det er mer hensiktsmessig å forbeholde anmeldelser for de groveste tilfellene, og da fortrinnsvis samtidig anmelde medhjelperen.

En så vidt kort karantene som for stryk har ikke tilstrekkelig effekt ifht fusk. Vi ønsker derfor å kunne ilegge kandidaten en lengre karantene og mener dette vil virke avskrekkende og forebyggende. Den nærmere begrunnelsen for karantenens lengde er omtalt i pkt 5.2.3.

Forsøk på fusk anses som fusk. Med ”forsøk” menes situasjoner der kandidaten har kommet langt i sine forberedelser, men enda ikke har tatt i bruk de ulovlige hjelpemidlene for å løse prøven, for eksempel der kandidaten er utstyrt med elektronisk utstyr, møter opp og legitimerer seg for å ta prøven, men blir avslørt før prøven starter opp. Det vil være svært upraktisk om vegvesenet må vente til vedkommende har påbegynt prøven for å kunne ilegge karantene.

Som nevnt under pkt 1) er en karantene for fusk ved førerprøven allerede hørt (i 2008) som en endring i trafikkopplæringsforskriften. Det ble da foreslått fra seks til 24 måneder. Forslaget fikk støtte fra flere, bl.a. politiet. Ingen hadde innvendinger til å innføre en slik regel. Hvorfor vi senere har funnet det hensiktsmessig å redusere karantenens lengde omtales under pkt 5.2.3.

2.2.2 Utrykning

Vi er ikke kjent med fusk på denne prøven, men vi mener det bør være felles regler for de prøvene som arrangeres av Statens vegvesen med sikte på erverv av ulike førerrettigheter. Utrykningskjøring har dessuten en særlig høy ulykkesrisiko.

2.2.3 Yrkessjåfør

Vi kan ikke se noen grunn til at fusk også her ikke skal kunne medføre karantene, snarere tvert imot, da dette er profesjonelle sjåfører.

3. Gjeldende rett

3.1 Karantene ved stryk

Vi viser her til pkt 2.1

Karantene for stryk gjelder i dag kun for den førerkortklassen kandidaten har strøket i, jf. trafikkopplæringsforskriften § 29-1 tredje ledd, yrkessjåførforskriften § 17 og utrykningsforskriften §§ 30 og 31.

3.2 Karantene ved fusk

Hjemmel for forskriftsbestemmelser vedr førerprøven er vegtrafikkloven § 24 sjette ledd: "... herunder gis regler om førerprøve ..." Der står det også at det kan gis regler om kompetansebevis. Samme lov § 29 sier vedrørende krav til yrkessjåfører, at departementet kan gi forskrift om .. prøver I tillegg har vi en vid forskriftshjemmel i § 43: "forskrifter ellers til gjennomføring og utfylling av bestemmelsene i denne lov".

Det er i dag ingen karantenebestemmelser særskilt for fusk til førerprøven. Heller ikke for prøve knyttet til yrkessjåfør og utrykning.

Vi har som nevnt karantenebestemmelser for stryk til førerprøven og prøven for utrykningsjåfører og yrkessjåfører. Vi anser at vegtrafikklovens bestemmelser, slik de i dag lyder, gir tilstrekkelig hjemmel for en karantene for stryk og også for å vurdere fusk som stryk. Dette fordi det er god grunn til å anta at kandidatene som fusker i hvert fall ikke er bedre kvalifisert enn dem som stryker og således har behov for en periode til å forbedre sin kompetanse før de prøver seg neste gang. I tillegg er det vanlig innenfor de fleste områder, at fusk medfører stryk på den aktuelle prøven.

Vi er imidlertid i tvil om vegtrafikklovens bestemmelser i dag gir hjemmel for en lang karantene for fusk og ønsker derfor å få en helt klar hjemmel, så det ikke i ettertid vil kunne reises tvil ved hjemmelen i konkrete saker.

I de mer alvorlige tilfellene er fusk blitt anmeldt. Dette har ført til domfellelse etter almindelig borgelig straffelov (opphevet 1. oktober 2015) § 166 første og andre ledd (falsk forklaring), § 182 og § 372 (falsk legitimasjon/ stand- in), og etter vegtrafikkloven § 31 jf. § 24 sjette ledd jf. forskrift og trafikkopplæring og førerprøve § 29-5 femte ledd (bruk av ulovlig hjelpemidler). Det er ressurskrevende å følge opp i straffesporet og det har vist seg vanskelig for politiet å prioritere anmeldelser av dokumentforfalskning og bruk av ulovlig hjelpemidler på førerprøven.

Vi har sett på karantenebestemmelsene på enkelte andre områder. Videre har vi sett på reglene om sperrefrist ifht karantene. Vi har også undersøkt noe om hvordan karantene kan benyttes sammen med straff, herunder avgjørelser ifb med dobbeltstraff.

3.2.1 Karantenebestemmelser i annet regelverk

Vi har undersøkt karantenebestemmelser i enkelte andre regelverk og sett på hvordan disse er hjemlet:

Opplæringslova § 1-5 sier: ”Kongen i statsråd kan gi forskrifter for å fylle ut dei overordna måla og prinsippa for opplæringa.” I forskrift til opplæringslova, kap 4 som omhandler vurdering i videregående opplæring, står i § 3-37 sjette ledd: ”Dersom eksamen blir annullert på grunn av fusk eller forsøk på fusk, kan kandidaten tidlegast gå opp til den eksamen i faget som blir arrangert eitt år etter at eksamen vart annullert.”

Politi-loven § 24 c tredje ledd står: ”Studenter som gjør seg skyldig i fusk eller forsøk på fusk, kan utvises eller bortvises for inntil ett år.”

Universitets- og høyskoleloven § 4-8 sier: ”(3) En student som har opptrådt slik som beskrevet i § 4-7 første eller annet ledd, kan ved vedtak av styret selv eller institusjonens klagenemd, jf. § 5-1, utestenges fra institusjonen og fratras retten til å gå opp til eksamen ved institusjoner under denne lov i inntil ett år. Departementet gir nærmere regler om informasjonsrutiner mv.” Paragraf 4-7 første og andre ledd omhandler fusk og forsøk på fusk.

3.2.2 Sperrefrist

Personer som har sperrefrist kan ikke erverve førerkort. Sperrefristen innebærer således en utsettelse i retten til å erverve førerkort, i likhet med karantene.

Sperrefrist er regulert i vegtrafikkloven § 24 a. Første ledd sier bl.a. at den som har kjørt motorvogn uten å ha førerrett i den aktuelle klassen ikke kan få slik førerrett første gang før det er gått 6 måneder siden den ulovlige kjøringen fant sted. Hvis vedkommende er under lovlig minstealder for førerretten, løper fristen fra minstealder oppnås. Er det voldt større skade er sperrefristen på ett år. Sperrefristen er en konsekvens av overtredelsen og inntreer automatisk når gjerningsmannen blir dømt eller får en påtaleunntatelse, antagelig også dersom vedkommende i politiavhør innrømmer slik kjøring.

Andre ledd regulerer forhold der føreren ville mistet førerretten om han/hun hadde hatt noen. Sperrefristen skal da tas med i dommen eller forelegget. Politimesteren kan på visse vilkår illegge midlertidig sperrefrist i inntil 3 måneder til straffesaken er avgjort. Sperrefristen regnes fra den dagen overtredelsen fant sted.

Sperrefristreglene bygger bl.a. på den forutsetning at den som er ilagt straff eller domfelt for visse handlinger vil utgjøre en større trussel mot trafikksikkerheten enn personer som ikke er ilagt straff. Personer med sperrefrist har ikke anledning til å øvingskjøre, jf. trafikkopplæringsforskriften § 2-1.

Ved gjentatt kjøring uten førerkort kan dette tillegges vekt ved vandelsvurderingen til førerkort. Er man dømt for fusk til førerprøven kan dette tas med i vurderingen avandel etter vegtrafikkloven § 24 4. ledd.

Sperrefristen i første ledd har størst likhetspunkter med karantene. Begge overtredelsene vil normalt bygge på relativt klart konstaterbare forhold. Sperrefrist bygger på en innrømmelse, domstolsavgjørelse eller et vedtatt forelegg. Karantenen er en ren administrativ reaksjon og kan prøves av domstolene i ettertid.

3.2.3 Karantene og straff – dobbeltstraff

Domstolene og Sivilombudsmannen har flere ganger behandlet eller omtalt spørsmålet om det kan reageres med både forvaltningsvedtak og straff for samme overtredelse.

Høyesterett har i dom av 20.02.1998 (Rt. 1998 s. 217) som gjaldt fusk ved eksamen på videregående skole, ved at en person møtte i en annens sted og gjennomførte eksamen, sagt at bruk av disiplinærreaksjoner ikke utelukker bruk av straffeloven. Disiplinærreaksjonen besto i at kandidaten ikke fikk eksamenskarakter det året. Høyesterett sier at den ikke tar stilling til hvordan det ville stilt seg hvis forholdet hadde blitt rammet av straffebestemmelser i lov om videregående opplæring.

Høyesterett har i dom av 11.10.2002 (Rt. 2002 s. 1216), i en sak fra før inndragning ble overført til domstolene, behandlet spørsmålet om inndragning vedtatt etter at en straffedom var avsagt, er å anse som dobbeltforfølgning. Det gjaldt et tilfelle av etterfølgende alkoholinntak. Høyesterett kom til at løsningen var lovlig. Det er i dommen også vist til at EMD (Den europeiske menneskerettsdomstol) har akseptert løsninger der forvaltningsvedtaket kom før domstolsbehandlingen, forutsatt at det ikke er for lang tid mellom reaksjonene. Det skal ikke komme som en overraskelse at saken ikke er avsluttet etter den første reaksjonen.

Sivilombudsmannen har i sin uttalelse 2004-37 vurdert en sak ifht EMK (Den europeiske menneskerettskonvensjon). Saken er fra før sperrefrist skulle tas med i dom/forelegg. Den gjaldt politiets illeggelse av sperrefrist noe tid etter at straffedom var avsagt. Ombudsmannen aksepterte illeggelsen, og viste til at sperrefristen bygde på dommen. Videre er samtidighetskravet behandlet; lovovertræderen skal kunne ha en berettiget forventning om å legge saken bak seg. Det var tidsrommet mellom dom og forhåndsvarsel som ble vurdert og dette ble ansett for å tilfredsstille samtidighetskravet i EMK. Ombudsmannen etterspurte imidlertid retningslinjer og kontrollrutiner for illeggelsen.

4. Fremmed rett

I Sverige, Danmark og Finland har de ikke karantenebestemmelser ved fusk. I hvert fall i Sverige og Danmark anmeldes bruk av falsk legitimasjon ved stand –in.

5. Endringsforslaget

Forslagets ordlyd er gjengitt i pkt 6.

5.1 Karantene ved stryk

Vi viser til pkt 2.1.

Den foreslåtte hjemmelen gir mulighet for å forskriftsfeste en karantene ved stryk på inntil to måneder. Dette for å ha mulighet til å utvide karantenetiden utover det som gjelder i dag (to uker for teoretisk prøve og fire uker for praktisk prøve). Vi ser for oss at denne to måneders

karantenen kan benyttes overfor den kandidat som stryker til samme prøve mange ganger, samt benyttes hvis bestått-prosenten generelt synker. Utvidelse til to måneders karantene ved stryk forutsetter forskriftsendring med tilhørende høring. Det er ikke planer om å innføre en to måneders karantene per i dag.

Det foreslås også hjemmel for å forskriftsfeste at karantenen kan gjelde i andre førerkortklasser enn den kandidaten strøk i. Som nevnt i pkt 3.1 overføres ikke karantenen til andre klasser i dagens forskrifter. Vi kan pr i dag ikke se at det er behov for en slik regulering, men mener det er hensiktsmessig å holde muligheten åpen. Også en slik endring forutsetter forskriftsendring og høring. Tilsvarende gjelder for utrykning og yrkessjåfør.

5.2 Karantene ved fusk

5.2.1 Generelt

Vi foreslår at kandidater som blir tatt i fusk og forsøk på fusk til førerprøven skal kunne ilegges en karantene ifht ny prøve.

Intensjonen med å ha en prøve er å kontrollere at kandidaten har tilstrekkelig kompetanse slik at vedkommende kan ferdes i trafikken på en trygg måte. Kandidater som fusker, har unndratt seg denne kontrollen. Formålet med karantenen er derfor først og fremst trafikksikkerhet. Karantenen skal virke forebyggende og avskrekkende slik at kandidatene avstår fra å fuske, og i stedet velger å erverve så god kompetanse selv, at de kan bestå førerprøven.

Årsaken til at forsøk på fusk også rammes, er at det vil være upraktisk og uheldig om vegvesenet må vente til kandidaten har begynt selve fuskingen. Uavhengig av om en kandidat rent faktisk klarer å gjennomføre fusking eller ikke, så viser vedkommende en mangel på respekt for førerprøven. Videre kan det i en del tilfeller være vanskelig å bevise at kandidaten har fusket, dvs. rent faktisk har benyttet ulovlige hjelpemidler. Hvis det er en teoriprøve, vil dessuten en inn gripen fra vegvesenets kontrollpersonell i prøverommet virke forstyrrende for andre kandidater som er der samtidig. Men for at kandidaten skal anses for å ha utført et forsøk på fusk, må vedkommende ha gjort så vidt grundige forberedelser at det er åpenbart at vedkommende vil komme til å fuske. Dette må vurderes konkret i hvert tilfelle. Også karantenebestemmelsene i de andre regelverkene, nevnt i pkt 3. 2.1, omfatter forsøk på fusk.

Vi foreslår at karantenen ilegges som et forvaltningsvedtak, uten å være knyttet til forelegg/dom. Kandidaten kan da påklage vedtaket om karantene i samsvar med vanlige forvaltningsrettslige regler og ev prøve saken overfor domstolene. Vi mener dette gir kandidaten tilstrekkelig sikkerhet og at det ikke er behov for å knytte karantenen til dom/forelegg, selv om sperrefrist i hovedsak er det. Ved karantene for fusk er det snakk om en overtredelse i selve prøvesituasjonen, slik at det er naturlig at prøvemyndigheten selv kan beslutte hensiktsmessige reaksjoner. Alvorlighetsgraden varierer og en anmeldelse kan ofte være for strengt, i tillegg til at det vil være ressurskrevende for politi og domstoler. Karantenen må uansett virke fra det tidspunktet den blir avdekket. Karantene for fusk til førerprøven blir dermed behandlet på samme måte som andre forvaltningsvedtak av alvorlig art, slik som tilbakekalling av godkjenning som trafikklærer, samt karantenebestemmelser i annet regelverk.

Det er ikke intensjonen at forvaltningsvedtaket om karantene skal utelukke anmeldelse og straff, jf pkt 5.2.5.

5.2.2 Forslaget i trafikkopplæringsforskriften

Forslaget til karantene for fusk (juks) var på høring som en endring i trafikkopplæringsforskriften i 2008. Det ble der foreslått:

”Dersom kandidaten blir tatt for juks ved førerprøven, vurderes prøven til ikke bestått og det skal fattes vedtak om seks måneders karantenetid. Dersom forholdet er av alvorlig karakter skal det fattes vedtak om inntil 24 måneders karantenetid.”

I kommentarene står bl.a.: *Den foreslåtte karantenetiden er satt til seks måneder, alternativt inntil to år dersom forholdet er av alvorlig karakter. Vi finner det viktig å markere at det er vesensforskjell mellom det å ikke bestå en prøve og det å jukse på en prøve, slik at karantenetiden bør settes en del lengre enn to/fire uker som er karantenetiden ved henholdsvis teoretisk og praktisk prøve. Vi finner videre ikke grunn til å differensiere mellom teoretisk og praktisk prøve for så vidt gjelder juks. Uansett vil det i all hovedsak dreie seg om teoretiske prøver.*

Videre forutsettes det at karantene kan benyttes selv om forholdet anmeldes og det vises til at karantenebestemmelsen er skissert som en administrativ reaksjon på linje med for eksempel tilbakekalling av trafikkklærergodkjenning.

Når det gjelder krav til bevis står det:

”Det sier seg selv at det stilles strenge krav til bevis før man kan gi karantenetid for juks. Der man har bevis for at en kandidat har jukset ved førerprøven, vil dette måtte følges opp gjennom skriftlig vedtak om karantenetid. Dette vedtaket skal selvfølgelig tilfredsstillende forvaltningslovens krav til enkeltvedtak. I mange tilfeller, i hvert fall de som karakteriseres som alvorlige, vil det også være aktuelt å ta kontakt med politiet for å anmelde forholdet».

5.2.3 Karantenes maksimale lengde

Når fusk oppdages blir prøveresultatet i dag satt til stryk, og kandidaten får stryk-karantene, dvs fire uker ved praktisk prøve og to uker ved teoretisk prøve. Vi mener det av flere grunner bør reageres sterkere overfor dem som fusker enn dem som stryker:

- Fusk er forbudt og trenger derfor en strengere reaksjon enn stryk. Dette gjelder i særlig grad den mer organiserte formen for fusk.
- Den alminnelige rettsbevissthet tilsier en strengere karantene for fusk enn for stryk.
- Den som fusker er sannsynligvis dårligere eller like dårlig kvalifisert enn den som stryker, og de manglende kvalifikasjonene vanskeligere å avdekke. Det bør derfor være en mer avskrekkende og dermed forebyggende reaksjon.
- Den som fusker vil i en god del tilfeller trenge lengre tid på å lære seg det som er nødvendig for å bestå, enn en som stryker.

Karantenen kan få store konsekvenser for den som ønsker førerkort/kompetansebevis, men fusk er også en alvorlig overtredelse. Karantene ifht videregående opplæring og universitet kan ramme tilsvarende hardt.

Karantene i skoleverkene, jf pkt 3.2.1 er i hovedsak på ett år, men kan for videregående skole bli lengre. Karantenes lengde vil vurderes nærmere ved forslaget til forskriftsendringer.

Sammenlignet med sperrefrist er det § 24 a første ledd, med sperrefrist på inntil 1 år, som har størst likhet med karantene. Både karantene og sperrefrist vil normalt bygge på relativt klart konstaterbare forhold.

Alle forhold tatt i betraktning, da særlig trafikksikkerhetshensynet, foreslår vi en hjemmel for å kunne forskriftsfeste en karantene på inntil ett år. Som nevnt var det ingen innvendinger til en to års karantene da dette var på høring i 2008, jf. pkt. 5.2.2. Likevel ser vi at andre opplærings- og utdanningsinstitusjoner i hovedsak har ettårs karantene. Det kan stilles spørsmålsteget ved at vi eventuelt velger en dobbelt så lang karantene. Det er også en fare for at en to år lang karantene vanskelig vil la seg forene med straff i tillegg.

5.2.4 Virkeområdet for karantenen

Karantene på bakgrunn av fusk i en førerkortklasse, må gjelde for alle førerkortklasser. Dvs at den som er tatt i fusk til førerprøven i for eksempel klasse M146 (moped) ikke kan gå opp til førerprøven i klasse B (bil) i karanteneperioden. Dette må gjelde uavhengig av hvordan sperrefristen i henhold til vegtrafikkloven § 24 a første ledd vurderes. En slik løsning vil neppe skape problemer ved karantene, siden karantenen beregnes fra overtredelsestidspunktet. Dette i motsetning til sperrefrist etter § 24 a første ledd som beregnes fra vedkommende oppnår førerkortalder.

Bestemmelsen i trafikkopplæringsforskriften vil av flere årsaker høres på ny, blant annet for at det klart skal fremgå at fusk til førerprøven i en førerkortklasse medfører karantene også i andre klasser. Likeledes må karantenen gjelde både teoretisk og praktisk prøve. Normalt vil kandidaten ønske å prøve seg på nytt i samme klasse og må da bestå den teoretiske prøven før den praktiske kan avlegges. At karantenen for teoretisk prøve overføres til praktisk prøve og omvendt er derfor bare aktuelt hvis kandidaten bytter klasse.

Karantenen har bare virkning for prøver innenfor samme forskrift. Det innebærer at en som er tatt i fusk til prøve for yrkessjåførbevis kan ta førerprøve i klasse A; motorsykkel, under forutsetning av at politiet finner at vandelen er akseptabel. Dette fordi det er såpass forskjellige formål for prøvene; henholdsvis en yrkesrett og en førerrett.

Hvis kandidaten har førerkort i annen klasse før fuskingen skjer, vil ikke karantenen ha betydning for den eksisterende førerretten. Karantenen gjelder således bare ifht å erverve rettigheter i fremtiden. Hvis ervervede førerretter skal mistes, må dette skje som tap av førerrett etter vegtrafikkloven § 33 gjennom dom/forelegg.

Karantenen hindrer ikke øvingskjøring. Det er tvert imot ønskelig at kandidaten øvingskjører i karantenetiden.

5.2.5 Bruk av karantene og straff i samme sak

Karantene og straff er to prinsipielt forskjellige reaksjoner. Karantenen er ment forebyggende og avvergende med trafikksikkerhet som mål. Vi mener derfor kandidaten må kunne straffes selv om det er ilagt karantene. Men den totale reaksjonen må være rimelig i forhold til overtredelsen, slik at kombinasjonen lang karantene og anmeldelse av kandidaten må forbeholdes de groveste situasjonene. Særlig nødvendig vil en kombinasjon være der hvor kandidaten har spilt en aktiv rolle, for eksempel presset andre til å gå opp for seg.

Det vil bli domstolene som da tar stilling til hva som er en rimelig reaksjon samlet sett, noe som gir kandidaten en god rettssikkerhet, selv om forvaltningsvedtaket ikke bygger på en rettsavgjørelse.

Det kan også være ønskelig å ilegge kandidaten karantene mens medhjelperen anmeldes. Karantenen kan jo kun benyttes overfor kandidaten, ev kandidatene dersom disse samarbeider mens begge er i en prøvesituasjon. Imidlertid er det i noen tilfeller neppe hjemmel for å straffe medhjelperen alene, dvs. at medhjelperen ev må straffes gjennom medvirkningsbestemmelser. Noe som igjen innebærer at kandidaten må anmeldes. Dette kan i enkelte tilfeller få uheldige konsekvenser der vi mener det er nok med en karantene overfor kandidaten, men må anmelde kandidaten for å ramme bakmennene/ medhjelperne.

Det må tas hensyn til at kandidaten ikke skal oppleve å "straffes" i flere omganger. Kravet om samtidighet i reaksjonene er for en stor del begrunnet i at personen skal se alle konsekvenser ifht det vedtaket/dommen vedkommende har fått mot seg, slik at vedkommende kan vite om han/hun bør angripe avgjørelsen. Vedkommende skal kunne legge saken bak seg og ikke i ettertid bli overrasket av at det kommer en ny omgang med spørsmål om reaksjoner på samme forhold. Det vil i praksis ikke være mulig å få samtidighet mht når en karantene for fusk ilegges og når en ev dom avsies. En karantene må gjelde fra fusk avsløres. Det har ingen hensikt at kandidaten får gå opp til ny prøve, for så å ilegge karantene i ettertid sammen med dommen og evt. inndra førerkortet. Da måtte det heller ilegges en foreløpig karantene, noe som neppe er praktisk verken for kandidaten eller myndighetene.

For å hindre at kandidaten overraskes av en straffesak, må det derfor følge av de aktuelle forskriftene eller interne retningslinjer at kandidaten som får karantene, skal ha informasjon dersom han/hun vil bli anmeldt for fusk. Slik beskjed bør gis før klagefristen for karantenen løper ut, og kandidaten må uansett få en ny klagefrist for karantenen fra vedkommende får informasjon om anmeldelsen.

5.2.6 Medvirkning til fusk

I kraft av lov om straff § 15 er medvirkning til en overtredelse straffbart når ikke annet er bestemt. Vegtrafikkloven er ikke unntatt fra medvirkningsbestemmelsen i § 15. Dette innebærer at medvirkning til fusk også vil, ved innføringen av forslaget, bli straffbart hvis handlingen er utført med forsett eller grov uaktsomhet jf. Vegtrafikkloven § 31 første ledd. Strafferammen er da bøter eller fengsel inntil ett år, dersom forholdet ikke går inn under strengere straffebud. Statens vegvesen er som nevnt ovenfor kjent med at enkelte tjener penger på å bistå kandidatene med å fusk til førerprøven ved bruk avanserte tekniske hjelpemidler eller ved bruk av så kalt stand-in. For de som har kommersielle interesser i å bidra til fusk ved førerprøven bør det vurderes å ilegge strengere straff enn for den kandidat som gjør en engangsovertredelse. Det bør også vurderes om disse skal kunne straffes på selvstendig grunnlag. Før et eget straffebud kan utformes må dette utredes nærmere.

5.2.7 Grov uaktsom eller forsettlig fusk

I Rt. 2015 s.995 kom høyesterett til at en student ved juridisk fakultet i Bergen hadde fusket i den forstand begrepet var benyttet i universitets- og høyskoleloven § 4-7 første ledd bokstav b, slik bestemmelse lød våren 2012, selv om intensjonen ikke var å fuske. Studenten hadde ved en forglemmelse lagt fra seg et ulovlig hjelpemiddel, i form av en liste med relevante dommer, på eksamensbordet da det var bokkontroll. I reglementet til universitet stod det at eksamen begynte ved bokkontrollen. Høyesterett kom fram til at gjenglemselen av dette arket var grovt uaktsomt. Om aktsomhetsvurderingen uttaler høyesterett i avsnitt 51-52 «(...) Om kravet er oppfylt, må bero på den situasjonen som A var i og hvilken oppgave han hadde.

Den eneste oppgaven A hadde, var å påse at de hjelpemidlene som han framla, var i samsvar med regelverket. Dette var nettopp formålet med å levere bøker og hjelpemidler til

forhåndskontroll. Brudd på dette regelverket må anses som alvorlig. At det skjer i et øyeblikks uoppmerksomhet, fratrar ikke bruddet dets alvorlige karakter. Gode grunner tilsier at det i en slik situasjon må kunne reageres strengt, både for å oppfylle lovens formål med eksamen og for å hindre at studenter opptrer skjødesløst eller spekulativt ved kontrollen».

Videre i dommen er det en drøftelse av fuskebegrepet og hvor vidt fusk krever en uredelig eller uhederlig atferd. Høyesterett er enig med lagmannsretten om at ordet fusk i dagligtale vanligvis forbindes med subjektiv klanderverdig opptreden, men er ikke enig at loven legger opp til en slik forståelse. At loven også rammer grovt uaktsomt fusk, taler også imot at det i tillegg må innfortolkes et subjektiv element i fuskebegrepet jf. avsnitt 37-38.

For å unngå en situasjon der vi må bevise kandidatens uredelige hensikt, selv om det i de fleste tilfeller vil være åpenbart, så foreslår vi at også grov uaktsom fusk rammes av karantenebestemmelsen. Hva som er grovt uaktsomt må da ses opp imot oppgaven kandidaten har i forbindelse med førerprøven. Allerede i dag fremgår det klart av trafikkopplæringsforskriften § 29-5 at kandidaten kun kan benytte godkjente hjelpemidler til teoriprøven. Vi ser for oss en endring av forskriftene som synliggjør kandidatens handlingsnorm og hva som anses som fusk, noe i likhet med forskrift om studier og eksamen ved Politihøgskolen § 33 første ledd.

5.2.8 Kontroll og saksbehandling

En karantenebestemmelse må følges opp med god kontroll hos Statens vegvesen, slik at det er en stor mulighet for å få tatt dem som fusker.

Interne instruksjoner krever i dag at det skal foretas en grundig identitetskontroll og at kandidaten skal avvises dersom det ikke er mulig å foreta en sikker identitetssjekk. Alle kandidater må legge fra seg mobiltelefon før teoriprøven. Videre skal prøverommet under alle prøvene overvåkes ved fysisk tilstedeværelse. Flere trafikkstasjoner har installert utstyr som enten hindrer kommunikasjon til og fra prøverommet, eller viser når slik kommunikasjon foregår. Det er videre, fra 01.01.09, vedrørende teoriprøven, forskriftsfestet at kandidaten kun kan benytte godkjente hjelpemidler. Hjelpemidler skal her forstås i vid forstand og innebærer at også menneskelig bistand omfattes. Også andre tiltak er iverksatt eller innskjerpet.

5.3 Økonomiske og administrative konsekvenser

Statens vegvesen reagerer i dag overfor dem som blir tatt i fusk ved at kandidaten ikke består prøven, blir ilagt en to eller fire ukers karantene og at forholdet eventuelt anmeldes. Ileggelse av karantene vil kreve et eget vedtak, men dette vil ikke kreve store ressurser. Erfaringene så langt er at kandidatene og evt. medhjelpere som oftest ikke nekter når de er tatt. Blir karantenen vesentlig lengre kan det bli flere klagesaker, men neppe av betydelig omfang. En lang karantene vil forhåpentligvis også hindre fusk.

For trafikkikkerheten vil karantene være viktig. Karantenen vil også gjøre det mindre attraktivt for kandidaten i samarbeide med kriminelle miljøer for å få bistand.

En lang karantene vil selvfølgelig ikke være i kandidatens umiddelbare interesse. Men på sikt vil den i mange tilfeller også tjene i kandidatens interesse, ved at kandidaten blir en bedre fører og mindre utsatt for ulykker.

Vi kan således ikke se at forslaget vil ha negative økonomiske og administrative konsekvenser av betydning.

6. Forslag til lovtekst

I lov av 18. juni 1965 nr. 4 om vegtrafikk (vegtrafikkloven) foreslås følgende endring:

I

Vegtrafikkloven § 24 nytt ellefte ledd skal lyde:

Den som ikke består en førerprøve kan ilegges en karantene på inntil to måneder. Den som grovt uaktsomt eller forsettlig fusker eller forsøker å fuske på førerprøven, kan ilegges en karantene på inntil ett år. Ved fusk eller forsøk på fusk annulleres resultatet av prøven. Den som fusker eller forsøker å fuske kan nektes å gå opp til prøve i andre førerkortklasser i karantenetiden. Tilsvarende regler gjelder også ved utrykningsprøve og ved prøve for yrkessjåførkompetanse. Departementet kan gi forskrifter om karantene.

II

Endringen trer i kraft straks.

Høringsinstanser:

Arbeidsdepartementet	postmottak@ad.dep.no	Postboks 8019 Dep	0030 OSLO		
Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet	postmottak@bid.dep.no	Postboks 8036 Dep	0030 OSLO		
Finansdepartementet	postmottak@fin.dep.no	Postboks 8008 Dep	0030 OSLO		
Fornyrings- administrasjons- og kirkedepartementet	postmottak@fad.dep.no	Postboks 8004 Dep	0030 OSLO		
Forsvarsdepartementet	postmottak@fd.dep.no	Postboks 8126 Dep	0032 OSLO		
Fiskeri- og kystdepartementet	postmottak@fkd.dep.no	Postboks 8118 Dep	0032 OSLO		
Helse- og omsorgsdepartementet	postmottak@hod.dep.no	Postboks 8011 Dep	0030 OSLO		
Justis- og politidepartementet	postmottak@id.dep.no	Postboks 8005 Dep	0030 OSLO		
Kommunal- og regionaldepartementet	postmottak@krd.dep.no	Postboks 8112 Dep	0032 OSLO		
Landbruks- og matdepartementet	postmottak@imd.dep.no	Postboks 8007 Dep	0030 OSLO		
Miljøverndepartementet	postmottak@md.dep.no	Postboks 8013 Dep	0030 OSLO		
Nærings- og handelsdepartementet	postmottak@nhd.dep.no	Postboks 8014 Dep	0030 OSLO		
Samferdselsdepartementet	postmottak@sd.dep.no	Postboks 8010 Dep	0030 OSLO		
Kunnskapsdepartementet	postmottak@kd.dep.no	Postboks 8119 Dep	0032 OSLO		
Utenriksdepartementet	post@mfa.dep.no	Postboks 8114 Dep	0032 OSLO		
Direktoratet for Arbeidstilsynet	post@arbeidstilsynet.no	Postboks 4720 Sluppen	7468 TRONDHEIM		
Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap	postmottak@dsb.no	Postboks 2014	3103 TØNSBERG		
Klima- og forurensningsdirektoratet	postmottak@dsb.no	Postboks 8100 Dep	0032 OSLO		
Kystverket	post@kystverket.no	Postboks 1502	6025 ÅLESUND		
Politidirektoratet	politidirektoratet@politiet.no	Postboks 8051 Dep	0031 OSLO		
Helsedirektoratet	postmottak@helsedir.no	Postboks 7000 St Olavs plass	0130 OSLO		
Toll- og avgiftsdirektoratet	tad@toll.no	Postboks 8122 Dep	0032 OSLO		
Utdanningsdirektoratet	post@utdanningsdirektoratet.no	Postboks 9359 Grønland	0135 OSLO		
UDI - Utlendingsdirektoratet	udi@udi.no	Postboks 8108 Dep	0032 OSLO		
Færdselsstyrelsen	info@fstyr.dk	Transportministeriet	Frederiksholms Kanal 27 F	1220 KØBENHAVN K	DANMARK
Justitsministeriet Danmark	jm@jm.dk	Slotsholmsgade 10	1216 KØBENHAVN	DANMARK	
Kommunikationsministeriet	kirjaamo@lvm.fi	Trafikpolitiska avdelingen	Postboks 31	00023 STATSRADET	FINLAND
Motormännens Riksförbund	korkort@motormannen.se	Box 49163	100 29 STOCKHOLM	SVERIGE	
STRO	info@stro.se	Vattholmavägen 10	S-754 23 UPPSALA	SVERIGE	
Vejdirektoratet Danmark	vd@vd.dk	Niels Juels Gade 13	Postboks 9018	DK-1022 KØBENHAVN K	DANMARK
Transportstyrelsen	vaq.tff@transportstyrelsen.se	Kyrkogata 35, Norrköping	601 73 Norrköping		
Trafiksäkerhetsverket	kirjaamo@trafi.fi	PB 320, 00101 Helsingfors		SVERIGE	
Arbets- och näringsministeriet	kirjaamo@atlem.fi	Avd för arbetsliv og marknadspådrag	PB 32	00023 STATSRADET	FINLAND
Arbetsmiljøverket	arbetsmiljoverket@av.se	11279 STOCKHOLM	SVERIGE		
Arbejdstilsynet	at@at.dk	Postboks 1228	0900 KØBENAVN C	DNMARK	
Trafik- og Byggestyrelsen	info@tbst.dk	Edvard Thomsens Vej 14	2300 København		
Samgongustofa	samgongustofa@samgongustofa.is				
Icelandic Transport Authority	icetra@icetra.is				
Vinnueftirlit Ríkisins	vinnueftirlit@ver.is	Bildshöftg 16	REYKJAVIK	ISLAND	
Fylkesmannen i Oslo og Akershus	fmopostmottak@fylkesmannen.no	Postboks 8111 Dep	0032 OSLO		
Fylkesmannen i Østfold	postmottak@fmos.no	Postboks 325	1502 MOSS		
Fylkesmannen i Hedmark	postmottak@fmhe.no	Postboks 4034	2306 HAMAR		
Fylkesmannen i Oppland	fmopost@fylkesmannen.no	Serviceboks 513	2626 LILLEHAMMER		
Fylkesmannen i Buskerud	postmottak@fmbu.no	Postboks 1604	3007 DRAMMEN		
Fylkesmannen i Vestfold	fmvepost@fylkesmannen.no	Postboks 2076	3103 TØNSBERG		
Fylkesmannen i Telemark	postmottak@fmte.no	Statens Hus	3708 SKIEN		
Fylkesmannen i Aust-Agder	fmaopost@fylkesmannen.no	Serviceboks 513	4809 ARENDAL		
Fylkesmannen i Vest-Agder	postmottak@fmva.no	Serviceboks 513	4605 KRISTIANSAND S		
Fylkesmannen i Rogaland	postmottak@fmro.no	Postboks 59	4001 STAVANGER		
Fylkesmannen i Hordaland	fmhpostmottak@fylkesmannen.no	Statens Hus	Postboks 7310	5020 BERGEN	
Fylkesmannen i Hordaland	fmhpostmottak@fylkesmannen.no	v/fylkeslegen	Statens Hus	Postboks 7310	5020 BERGEN
Fylkesmannen i Sogn og Fjordane	fmsfpost@fylkesmannen.no	Njåsavegen 2	6863 LEIKANGER		
Fylkesmannen i Møre og Romsdal	postmottak@fmmr.no	Fylkeshuset	6404 MOLDE		
Fylkesmannen i Sør-Trøndelag	postmottak@fmst.no	Statens Hus	7468 TRONDHEIM		
Fylkesmannen i Nord-Trøndelag	Fmnt@fylkesmannen.no	7734 STEINKJER			
Fylkesmannen i Nordland	fmnopost@fylkesmannen.no	8002 BODØ			
Fylkesmannen i Troms	postmottak@fmr.no	Postboks 6105	9291 TROMSØ		
Fylkesmannen i Finnmark	fmfipostmottak@fylkesmannen.no	Damsveien 1	9815 VADSØ		
Fylkesmannen i Finnmark	fmfipostmottak@fylkesmannen.no	Miljøvernnavdelingen	Damsveien 1	9815 VADSØ	
Akershus fylkeskommune	postmottak@akershus-fk.no	Postboks 1200 Sentrum	0107 OSLO		
Aust-Agder fylkeskommune	postmottak@austagderfk.no	Serviceboks 606	4809 ARENDAL		
Buskerud fylkeskommune	postmottak@bfk.no	Fylkeshuset	3020 DRAMMEN		
Finnmark fylkeskommune	postmottak@ffk.no	Henry Karlsens plass 1	9815 VADSØ		
Hedmark fylkeskommune	postmottak@hedmark.org	Fylkeshuset Parkgata 64	2325 HAMAR		
Hedmark fylkeskommune	postmottak@hedmark.org	Fylkesplansjefen Samferdselsavdelingen	Fylkeshuset	2300 HAMAR	
Hordaland fylkeskommune	hfk@hfk.no	Postboks 7900	5020 BERGEN		
Møre og Romsdal fylkeskommune	post@mrfylke.no	Julsundveien 9	6404 MOLDE		
Nordland fylkeskommune	post@nfk.no	Fylkeshuset	8048 BODØ		
Nordland fylkeskommune	post@nfk.no	Samferdselskontoret	8048 BODØ		
Nord-Trøndelag fylkeskommune	postmottak@ntfk.no	Seilmakergata 2	7735 STEINKJER		
Oppland fylkeskommune	postmottak@oppland.org	Serviceboks 606	2626 LILLEHAMMER		
Rogaland fylkeskommune	firmapost@roqfk.no	Postboks 130	4001 STAVANGER		

Sogn og Fjordane fylkeskommune	postmottak_sentraladm@sfj.no	Askedalen 2	6863 LEIKANGER		
Sør-Trøndelag fylkeskommune	postmottak@stfk.no	Erling Skakkes gate 14 Fylkeshuset	7004 TRONDHEIM		
Telemark fylkeskommune	post@t-fk.no	3706 SKIEN			
Troms fylkeskommune	postmottak@tromsfylke.no	Postboks 6600	9296 TROMSØ		
Vest-Agder fylkeskommune	postmottak@vaf.no	Serviceboks 517	4605 KRISTIANSSAND S		
Vestfold fylkeskommune	firmapost@vfk.no	Svend Foyns gate 9	3126 TØNSBERG		
Østfold fylkeskommune	sentralpost@ostfoldfk.no	Postboks 220	1702 SARPSSBORG		
PARAT	post@parat.com	Lakkegata 3	0187 OSLO		
Akademikerne	carclub@amcar.no	Fridtjof Nansens plass 6	0160 OSLO		
Ambulanseforum AS	bjorg_fatl_ambulanseforum.no	Ladeveien 13	7041 TRONHEIM		
American Car Club of Norway	carclub@amcar.no	Postboks 6006	7003 TRONDHEIM		
ATV-importørens Forening	rov.ivar@online.no	c/o advokatfirma Ræder v/Arve Lønning	Postboks 2944 Solli	0230 OSLO	
Autobransjens Leverandørforening	arild.hansen@autobransjen.no	Att. Arild Hansen	Hovfaret 17B Skøyen	0275 OSLO	
Bilimportørens Landsforening	firmapost@bilimportorene.no	Postboks 71 Økern	0508 OSLO		
Brannmannen	post@brannmannen.no	Arne Garborgs plass 1	0179 OSLO		
Byggenæringens Landsforening	mif@mif.no	Postboks 7187 Majorstuen	0307 OSLO		
Den Norske Advokatforening	post@advokatforeningen.no	Kr Augusts gate 9	0164 OSLO		
Direktoratet for naturforvaltning	post@miljodir.no	Tungasletta 2	7485 TRONDHEIM		
Entreprenørforeningen for Bygg og Anlegg	firmapost@eba.no	Postboks 5485 Majorstuen	0305 OSLO		
Fagforbundet	fylke_oslo@fagaforbundet.no	Postboks 7003 St Olavs plass	0130 OSLO		
Finansnæringens hovedorganisasjon	kjersti.prestaarhus@fno.no	Skadepolitisk avdeling	Postboks 2473 Solli	0202 OSLO	
Firehjuls Mopedenes Importør Forening	svein.rognerud@ambra.no	v/Svein Rognerud	Postboks 432 Brakerøya	2002 DRAMMEN	
Forbrukerombudet	postmottak@forbrukerombudet.no	Postboks 4597 Nydalen	0404 OSLO		
Forbrukerrådet	post@forbrukerradet.no	Postboks 4594 Nydalen	0404 OSLO		
Forbrukerrådet Oslo	post@forbrukerradet.no	Postboks 4595 Nydalen	0404 OSLO		
Forbundet for Ledelse og Teknikk	postkasse@fit.no	Postboks 8906 Youngstorget	0028 OSLO		
Forlaget Bjørgu Anlegg/Transport	bjorgu@bjorgu.no	Postboks 1162 Sentrum	1411 KOLBOTN		
Forlaget Last og Buss A/S	forlaget@lastogbuss.no	Waldemar Thranes gate 98 B	0175 OSLO		
Forsikringsklagekontoret	post@jusstorget.no	Postboks 53 Skøyen	0212 OSLO		
Forsvarsstaben	firmapost@mil.no	Oslo Mil Akershus	0015 OSLO		
Frie Bilimportørers Forening	post@frie-bilimportorer.no	Nesttunveien 14	5232 PARADIS		
Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon	info@ffo.no	Mariboos gate 13	0183 OSLO		
Grunnskolens trafikk- og mopedfaglige forum Vestfold	hof.skole@hof.kommune.no	v/Berit Nilsen	Hof skole	3090 HOF	
NAV Hjelpemiddelsentral Oslo og Akershus	nav.hjelpemiddelsentral.oslo.og.akershus@nav.no	Postboks 324 Alnabru	0614 OSLO		
HMS-faglig forum	post@hsh-fagligforum.no	Nansens vei 16	5063 BERGEN		
HSH	info@hsh-org.no	Arbeidsgiveravdelingen	Postboks 2900 Solli	0230 OSLO	
Høgskolen i Oslo og Akershus	post@hioa.no	Postboks 423	2001 LILLESTRØM		
UIT Norges arktiske universitet	postmottak@uit.no				
Høgskolen Hedmark	postmottak@hihm.no	Adeling for landbruks- og naturfag	v/Kjell Mangerud	Lærerskolealléen 1	2408 ELVERUM
Nord universitet	postmottak@nord.no				
Kommunenes Sentralforbund	ks@ks.no	Postboks 1378 Vika	0114 OSLO		
Kongelig Norsk Automobilklub	kna@kna.no	Postboks 2425 Solli	0201 OSLO		
Konkurransetilsynet	post@konkurransetilsynet.no	Postboks 439 Sentrum	5805 BERGEN		
Landbrukets arbeidsgiverforening	postmaster@la.no	Postboks 9327 Grønland	0135 OSLO		
Landsforbundet av Motorhistoriske Kjøretøyklubber	post@lmk.no	Øvre Slottsgate 2 B	0157 OSLO		
Landsforeningen for Trafikkskadde	post@ltm.no	Postboks 4258 Nydalen	0401 OSLO		
Landsorganisasjonen i Norge	lo@lo.no	Youngs gate 11	0181 OSLO		
Lastebileierens Forening	post@lastebileierne.com	Enebakkveien 133	0680 OSLO		
Maskinentreprenørens Forbund	firmapost@mef.no	Postboks 505 Sentrum	0105 OSLO		
Maskingrossistenes Forening	ah@mgf.no	Postboks 2866 Solli	0230 OSLO		
Motorførerens Avholdsforbund	ma@ma-norge.no	Postboks 752 Sentrum	0106 OSLO		
Motorsykkelimportørens Forening	al@raeder.no	c/o advokatfirma Ræder v/Arve Lønning	Postboks 2944 Solli	0230 OSLO	
Natur og Ungdom	info@nu.no	Postboks 4783 Sofienberg	0506 OSLO		
Naturvernforbundet	naturvern@naturvernforbundet.no	Grensen 9B	0159 OSLO		
NHO Transport	post@transport.no	Postboks 5477 Majorstua	0305 OSLO		
NITO	eapst@motp-mp.no	Postboks 9100 Grønland	0133 OSLO		
NKI-forlaget	ovvind.lundegaard@nki.no	Hans Burums vei 30	1357 BEKKESTUA		
NMCU	morten@nmcu.org	Postboks 351	1502 MOSS		
Nord Norsk Trafikksenter	firmapost@nnts.no	Postboks 333	9305 FINNSNES		
Norges Automobil-forbund	inger.elisabeth.sagedal@naf.no	Att. André Fimreite	Postboks 6682 Etterstad	0609 OSLO	
Norges Bilbransjeforbund	firmapost@nbf.no	Postboks 5486 Majorstuen	0305 OSLO		
Norges Bilsportforbund	info@bilsport.no	Postboks 60 Bryn	0611 OSLO		
Norges Bilutleierforbund	post@nhoreiseliv.no	Parkveien 9	0350 OSLO		
Norges Bonde- og småbrukarlag	post@smabrukarlaget.no	Øvre Vollgate 9	0158 OSLO		
Norges Bondelag	bondelaget@bondelaget.no	Postboks 9354 Grønland	0135 OSLO		
Norges brannskole	postmottak@dsb.no	Erling Johannessensvei 1	9441 FJELLDAL		
Norges Caravanbransjeforbund	post@caravanbransjen.no	v/C.B.R	Meieribakken 4	3070 SANDE I VESTFOLD	
Finansnæringens hovedorganisasjon	kjersti.prestaarhus@fno.no	Postboks 2473 Solli	0253 OSLO		
Norges Handikapforbund	nhf@nhf.no	Postboks 9217 Grønland	0134 OSLO		
Norges Juristforbund	juristforbundet-post@jus.no	Kr Augusts gate 9	0164 OSLO		
Norges Lastebileier-Forbund	post@lastebil.no	Postboks 7134 St Olavs Plass	0130 OSLO		
Norges Lensmanns- og politilederlag	post@politilederen.no	Postboks 9096 Grønland	0133 OSLO		
Norges Motorsportforbund	nmf@nmfsport.no	Nedre Storgate 13	3015 DRAMMEN		

Norges Naturvernforbund	naturvern@naturvernforbundet.no	Grensen 9B	0159 OSLO			
Norges Røde Kors Hjelpekorps	Post@redcross.no	Postboks 1 Grønland	0133 OSLO			
Norges Taxiforbund	post@nortaxi.no	Postboks 6114 Etterstad	0602 OSLO			
Norges Turbileierforbund	norges.turbileierforbund@gmail.com	v/Steinar Johansen Stenvaag	Tullins gate 6	0166 OSLO		
Norsk Arbeidsmandsforbund	norsk@arb-mand.no	Møllergata 3	0179 OSLO			
Norsk Caravan Club	post@nocc.no	Postboks 104	1921 SØRUMSAND			
Norsk Sidevogn Klubb	leder@sidevogn.com	Høyåsvn 28	3727 SKIEN			
Norsk Tjenestemannslag	post@ntli.no	Møllergata 10	0179 OSLO			
Norsk Transportarbeiderforbund	ntf@transportarbeider.no	Hammersborg Torg 3	0179 OSLO			
Næringslivets sikkerhetsorganisasjon	post@nso.no	Postboks 5468 Majorstuen	0305 OSLO			
Opplysningsrådet for Veitrafikken	firmapost@ofv.no	Jernbanetorget 4A	0154 OSLO			
Politiembetsmennenes Landsforening	jan.olav.frantsvold@politiet.no	Norges Juristforbund	Kr Augusts gate 9	0164 OSLO		
Politiets fellesforbund	pf@pf.no	Møllergata 39	0179 OSLO			
Politihogskolen	postmottak@phs.no	Postboks 5027 Majorstuen	0301 OSLO			
Sametinget	samediggi@samediggi.no	9730 KARASJØK				
Skandinavisk Trafikksenter AS	kundesenter@skantraf.no	Postboks 9085 Sørlandsparken	4696 KRISTIANSAND S			
Statens vegvesen	_lk-tjenester@vegvesen.no	Publikumstjenester	7737 STEINKJER			
Statens vegvesen	firmapost-midt@vegvesen.no	Region midt	Fylkeshuset	6404 MOLDE		
Statens vegvesen	firmapost-nord@vegvesen.no	Region nord	Dreyfushammarn 31	8002 BODØ		
Statens vegvesen	firmapost-sor@vegvesen.no	Region sør	Serviceboks 723	4808 ARENDAL		
Statens vegvesen	firmapost-vest@vegvesen.no	Region vest	Askedalen 4	6863 LEIKANGER		
Statens vegvesen	firmapost-ost@vegvesen.no	Region øst	Postboks 1010 Skurva	2605 LILLEHAMMER		
Statstjenestemansforbundet	post@stafo.no	Postboks 9038 Grønland	0133 OSLO			
Store Norske Pensjonistforening	dny.pensjonistforening@gmail.com	c/o Bolig 214-5	9170 LONGYEARBYEN			
Sivilombudsmannen	postmottak@sivilombudsmannen.no	Postboks 3 Sentrum	0101 OSLO			
Trafikkforum AS	ordre@traffikkforum.no	Postboks 83	2021 SKEDSMOKORSET			
Trygg Trafikk	hovedkontor@tryggtrafikk.no	Postboks 2610 St Hanshaugen	0131 OSLO			
Autoriserte Trafikkskolers Landsforbund	atl@atl.no	Postboks 144 Manglerud	0612 OSLO			
Utdanningsforbundet	post@utdanningsforbundet.no	Postboks 9191 Grønland	0134 OSLO			
Utrykningspolitiet	post.up@politiet.no	Postboks 100	3291 STAVERN			
NTL Landsforening 45-Veg	gro.vedeler@vegvesen.no	v/Gro Vedeler	Statens vegvesen	Vegdirektoratet Internrevisjon	Postboks 8142 Dep	0033 OSLO
Vegvesenets Trafikktekniske Forening	arild.drangle@vegvesen.no	v/Arne Steinrud	Statens vegvesen Region vest	Askedalen 4	6863 LEIKANGER	
Yrkestrafikkforbundet	post@ytf.no	Postboks 9175 Grønland	0134 OSLO			
YS	post@ys.no	Postboks 9232 Grønland	0134 OSLO			
Blakstad videregående skole	ivar.flageborg@sameyde.vgs.no	Nidelveien 13	4820 FROLAND			
Hønefoss videregående skole	erik.lysenstoen@bfk.no	Postboks 3084	3501 HØNEFOSS			
Alta videregående skole	odd.ingvald.lyng@ffk.no	9509 ALTA				
Våler videregående skole	ole.kristian.molstad@hedmark.org	2435 BRASKEREIDFOSS				
Os videregående skole	bjorn.hagevik@hfk.no	Kolskogheiane	5200 OS			
Kristiansund videregående skole	nils.qunnar.lie@krsund.vgs.no	St.Hanshaugen	6514 KRISTIANSUND N			
Ole Vig videregående skole	jostein.dahl@ntfk.no	Postboks 254	7501 STJØRDAL			
Sauda videregående skole	paul.aaboe@rogfk.no	4230 SAND				
Sogndal videregående skule	halvard.england@sfi.no	Trolladalen 28	6856 SOGNDAL			
Notodden videregående skole	sveinung.moen@t-fk.no	Heddalsveien 4	3676 NOTODDEN			
Norsk Førstehjelpsrad	post@norskførstehjelpsrad.no					
NITO's etatsforening i Statens vegvesen v/Siw Tyldum	siw.tyldum@vegvesen.no	Statens vegvesen	Tromsø trafikkstasjon	Postboks 6165	9291 TROMSØ	
Forbundet for Ledelse og Teknikk	post@lofavor.no	v/Alf Edvard Masternes	Statens vegvesen Region nord	Postboks 6164	9291 TROMSØ	
TEKNA Statens vegvesen	post@tekna.no	v/Karl Sigurd Fredriksen	Statens vegvesen	Region sør	Postboks 723 Stoa	4808 ARENDAL
Norges Skogeierforbund	post@skogeier.no	Postboks 1438 Vika	0115 OSLO			
Statens råd for funksjonshemmede	ifr@klco.no	Postboks 8113 Dep	0032 OSLO			
Twin Thunder AS	magne@twinthunder.no	Postboks 298	4576 LYNGDAL			
Melbu videregående skole	hvg-post@vgs.nfk.no		Postboks 253	8459 MELBU		
Ambulanspersonellets yrkesorganisasjon	direkte@delta.no	Laura Hagerås vei 2 B	7026 TRONDHEIM			
Sysselmannen på Svalbard	firmapost@sysselmannen.no	9170 LONGYEARBYEN				
Traktor- og landbruksmaskinimportørens forening	post@tlif.no - itb@tlif.no	v/H Braathen	Stasjonsveien 59	1940 BJØRKELANGEN		
SOTIN	charles@oltf.no					
Justisministeriet		Arnavoli	IS-150 REYKJAVIK	ISLAND		
Næringsdepartementet		Enheten for Transportpolitikk	Jakobsgatan 26	5-103 33 STOCKHOLM	SVERIGE	
Gjensidige forsikring		Postboks 276	1324 LYSAKER			
if Skadeforsikring		Postboks 240	1326 LYSAKER			
Norges ambulansforbund		Lakkegata 23	0187 OSLO			
Norsk Cirkus og Tivolieierforbund		Postboks 105	1871 ØRJE			
Norsk Forsikringsjuridisk Forening		c/o Adv Claus Brynildsen	c/o Kogstad, Lunde & Co	Postboks 1360 Vika	0113 OSLO	